

CENTENAR FILOLOGIC

Serbările centenarului istoric și politic în cursul acestui an au pus în umbră centenarul cultural, personalitățile majore ale științei și artei românești născute în 1918.

Universitatea de Vest se mândrește cu două cadre didactice centenare emblematice, care au fost prof. dr. Gh. Th. Gheorghiu și prof. dr. Eugen Todoran. Primul, al cărui bust se poate vedea în curtea interioară a Universității, eminent matematician și director al Institutului Pedagogic, a contribuit la înființarea Facultății de Filologie în 1956, ajutând-o cu încadrarea unor profesori foarte buni și ocrotind-o.

Între primii dascăli a fost și lectorul Eugen Todoran, sosit de la Cluj, unde fusese asistentul profesorului D. Popovici, dar, îndepărtat din Universitate, era profesor la Liceul Pedagogic. Acolo l-am cunoscut, ca studentă în anul al treilea, în cadrul practicii pedagogice. S-a impus ca un profesor excepțional, atât prin cunoștințe, cât și prin omenia sa, prin dorința de a ajuta studenții în cadrul discuțiilor. Această primă imagine s-a consolidat ulterior, cu ocazia examenelor susținute de studenți la disciplina de literatură clasică pe care a predat-o profesorul Todoran. Examenul devenea uneori lecție, iar cursul lua amploarea cărții, fundamentală pentru cunoașterea subiectului (Eminescu, Maiorescu, Blaga).

Este impresionantă expoziția organizată de Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran”, nu numai prin numărul mare de cărți și studii despre scriitorii români și despre folclor, ci și prin calitatea lor, prin profunzimea și originalitatea exegezei.

Calitățile deosebite ale cursurilor predate de Domnul Profesor Todoran le-am cunoscut direct, ținând seminarii la mai multe discipline, chiar și din primii ani după 1956, când am fost încadrată preparatoare. Am amintiri deosebite și din săptămânile de anchete

folclorice din satele văii Carașului, de unde am înregistrat, cu creionul și caietul, nu cu magnetofon, numeroase texte, spuse sau cântate de oamenii locului. Atunci i-am cunoscut mai bine, atât pe Domnul Todoran, cât și pe Domnul Tohăneanu: primul bonom (în sensul francezului „bon homme”, dar și românescului „șăgalnic”), al doilea boem. Întâlnirile ulterioare, *ex cathedra*, la Casa Universitară, mi-au confirmat primele impresii.

Să nu uităm și condițiile în care s-au născut aceste pagini de referință pentru cercetătorii literaturii române. Au fost, ca altădată în istoria noastră, vremi ale unei „țări mișcătoare și neașezată” (Gr. Ureche), într-o „viață a lumii” în care „fug vremile ca umbra”, iar existența este „spuma mării și nor supt ceriu trecătoriu”, în care singura certitudine li s-a părut cărturarilor români scrisul, căci „scrisoarea iaste un lucru vecinic” (M. Costin). Acesta a fost și crezul profesorului Eugen Todoran, pentru care cercetarea științifică a literaturii române și predarea ei a fost o „formă de viață” (T. Vianu).

Cărți fundamentale scrise de domnul profesor au fost premiate de Academie, Uniunea Scriitorilor, Ministerul Învățământului, aprecierile alăturându-se articolelor, recenziilor, apărute în reviste de specialitate. La cunoașterea și recunoașterea sa națională au contribuit și numeroasele simpozioane și sesiuni științifice cu participare națională și internațională, onorate de personalități reprezentative ale filologiei, semn de prețuire a profesorului organizator și a dascălilor Universității din Timișoara.

Sub îndrumarea profesorului Eugen Todoran, ales Rector al Universității de Vest după Revoluția din 1989, Facultatea de Filologie a devenit Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, dobândind o nouă dimensiune, națională și internațională. Implicit și Universitatea de Vest, prin dezvoltarea de noi secții și facultăți, este acum un centru de expansiune a culturii și științei din Vestul țării, alături de celelalte trei universități tradiționale ale României (București, Cluj și Iași).

Să nu uităm că la baza cercetării este lectura, stă biblioteca. Nu întâmplător Biblioteca Universității din Timișoara poartă numele profesorului Eugen Todoran, deoarece el a manifestat un interes neconținut pentru dezvoltarea acestei instituții esențiale în viața unei

universități. A devenit Bibliotecă Centrală Universitară datorită strădanilor conjugate ale Rectorului E. Todoran și ale directorului numit de dânsul, profesorul dr. Vasile Țăra.

Mi-am amintit de ceea ce observa undeva Lucian Blaga: ardeleanul este omul care duce până la capăt ceea ce și-a propus. Lor, încăpățănării și muncii necontenite ale celor doi ardeleni, se datorează modernizarea bibliotecii și includerea ei în viața culturală a orașului.

Între cărți și cursuri s-au format miile de studenți ai Universității timișorene. Un rol important în sporirea prestigiului filologiei locale l-au avut și tinerii absolvenți, unii dintre ei aflați acum la vârsta pensionării. Viața lor a fost diferită după absolvirea facultății: unii au devenit profesori, chiar profesori universitari în țară și peste hotare, alții lectori de limba română, cercetători, scriitori, critici literari, traducători, publiciști, editori, îndrumători de cenacluri literare, activități culturale și artistice în municipiu, județ, țară și în străinătate. De menționat este și prezența unor absolvenți timișoreni eminenți în diplomatie (atașați culturali, ambasadori) sau directori de instituții culturale române în numeroase capitale europene. Prezența unora în aceste funcții se datorează și recomandării generoase a profesorului Eugen Todoran.

Cum „aducerea-aminte” este „singurul triumf al vieții asupra morții și ceții”, cum scria L. Blaga, iar „între amintire și speranță” „omul nu-i decât măsura unui drum de început”, să ni-l amintim pe „Eugen”, cum îi spuneau Mura (soția) și Radu (fiul). Era un om bun (dar și bonom), un soț atent la stările emoționale ale soției și un tată iubind fiul cu o exemplară dăruire. O singură dată l-am văzut (pe „Moș Poveste”, cum îi spuneau studenții), atunci când l-am însoțit spre Spitalul Județean, după ce aflase de la profesorul Drăgan boala cumplită a fiului și era, copleșit de durere, cu ochii în lacrimi. După moartea sa, bruscă, a urmat cea a fiului, apoi sfârșitul soției a stins o familie care a însemnat un moment important în viața culturală a Banatului.

Să păstrăm imaginea unui om bun (chiar și cu dușmanii săi) și să ne amintim de sfatul optimist al lui Goethe din *Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister* (1795): „Când știi că ici sau colo se află cineva care

se gândește la fel cu tine, care, deși departe, continuă să trăiască parcă alături de tine, abia atunci globul pământesc devine o grădină locuită”.

De câte ori vom trece prin Parcul Central, pe Aleea personalităților orașului, ne vom bucura privind triada prietenilor de la începutul Facultății de Filologie, în 1956: Eugen Todoran, Gh. Tohăneanu și Deliu Petroiu. În vremi de „valuri și tulburări” (Gh. Lazăr), ei reprezintă un reper încurajator pentru zile mai senine.

Să le mulțumim celor care au făcut posibilă această bucurie: cunoscutului sculptor Aurel Gh. Ardeleanu și fostei noastre studente Dorina Nowak.

LUCIA JUCU-ATANASIU

